

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ เจตคติและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติด และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชากร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนใช้โปรแกรมสุขศึกษาและหลังใช้โปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) และแนวคิดทักษะชีวิต (Life Skills) ขององค์การอนามัยโลก (1994) และกรมอนามัย (2539) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. การสร้างเครื่องมือ
5. การดำเนินการวิจัย และ การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ศึกษาในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาสังกัดการศึกษาเอกชนที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีทั้งหมด 16 โรงเรียน โดยเลือกโรงเรียนที่ศึกษาแบบเจาะจงมา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนจรัสพิชากร ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ภาคเรียนที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ซึ่งขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. การเลือกโรงเรียน มีเกณฑ์ดังนี้

- 1.1 เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดการศึกษาเอกชน
- 1.2 เป็นโรงเรียนที่มีการสอนแบบสหศึกษา
- 1.3 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง
- 1.4 เป็นโรงเรียนที่อยู่ติดถนนใหญ่ อยู่ในย่านชุมชน คือ ภายในรัศมี 1 กิโลเมตร ประกอบด้วย ตลาด แฟลต คอนโดมิเนียมหรือชุมชนแออัด คิวจักรยานยนต์รับจ้าง เนื่องจากสภาพดังกล่าวมีผลต่อการซื้อขายยาเสพติด (ป.ป.ส. 2538 : 15)

ทำการเลือกโรงเรียนโดยวิธีเจาะจงโดยเลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนจรัสพิชากร

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากกลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชากร จากจำนวน 9 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 6 คน ได้นักเรียนเป็นกลุ่มทดลอง 54 คน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยการจัดโปรแกรมสุขศึกษาในกลุ่มทดลอง มีการรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ดังรูปแบบการวิจัยและแผนภูมิการทดลองดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

กลุ่มทดลอง

O_1 _____ F, X _____ O_2

แผนภูมิที่ 10 รูปแบบการวิจัย

O_1	หมายถึง	การเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง
X	หมายถึง	โปรแกรมสุขศึกษา
F	หมายถึง	การจัดกิจกรรมรณรงค์
O_2	หมายถึง	การเก็บข้อมูลหลังการทดลอง

แผนภูมิการทดลองมีดังนี้

กลุ่มทดลอง					
			X_1, X_2 X_3, X_4 X_5		
	O_1	F	F	F	O_2
สัปดาห์ที่	1	2	3	4	5

แผนภูมิที่ 11 แผนภูมิการทดลอง

O_1 หมายถึง การรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดของกลุ่มทดลอง

O_2 หมายถึง การรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดของกลุ่มทดลอง

F หมายถึง การจัดกิจกรรมรณรงค์ในการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนต่อเนื่องกัน 3 สัปดาห์ ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 4 เป็นการปลูกฝังให้เกิดความตื่นตัวและรับรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นในโรงเรียนและควรจะทำอย่างไร เป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้เกิดการรับรู้ในเรื่องยาเสพติด กิจกรรมที่ใช้ในการรณรงค์ คือการจัดนิทรรศการเรื่องยาเสพติดในโรงเรียนและการเปิดเสียงตามสายทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์เวลา 11.30 - 12.30 น. เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดประกอบด้วย เทปเสียงความรู้เรื่องยาเสพติด เพลงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สปอควิทยุเกี่ยวกับยาเสพติด บทความเกี่ยวกับยาเสพติดและข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับยาเสพติด

X_1 หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษาครั้งที่ 1 เป็นขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์โดยใช้เกมส์ตลอดทั้งสร้างสัมพันธ์อันดีภายในกลุ่ม วิเคราะห์การแพร่ระบาดและบอกวิธีป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด เสนอแนวทางการป้องกันการใช้ยาเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนได้อย่างหลากหลายโดยการสร้างเสริมทักษะชีวิต สำหรับแผนการสอนสุขศึกษา คือ แผน “รู้ไว้ ใช้ป้องกัน” และแผน “คิดให้ทันป้องกันได้” กิจกรรมประกอบด้วย ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาด การบรรยายความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เน้นอันตรายโอกาสเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด เพื่อให้นักเรียนเกิดการรับรู้ที่ถูกต้องมากขึ้น โดยใช้วิธีทัศน์เรื่องยาและยาเสพติด แจกเอกสารความรู้เรื่องยาเสพติด การแบ่งกลุ่มจัดนิทรรศการ

เรื่องยาเสพติด และให้แต่ละกลุ่มไปศึกษาเพิ่มเติมจากนิทรรศการและให้มีการอภิปรายประเด็นที่สำคัญของยาเสพติด ตลอดจนให้กลุ่มสรุปแนวคิดในการป้องกันเพื่อให้เกิดความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และนำเสนอให้กลุ่มอื่นฟัง นอกจากนั้นให้นักเรียนดูภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการจับกุมผู้ขายและผู้เสพยาเสพติดเพื่อสะท้อนความคิดถึงสาเหตุของการใช้ยาเสพติด ผลกระทบต่อสังคม และเสนอแนวทางในการป้องกันยาเสพติดเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการป้องกันยาเสพติด

X₂ หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษาครั้งที่ 2 เป็นการให้นักเรียนสำรวจข้อดีและข้อด้อยของตนเองเพื่อนำข้อดีของตนเองมาปรับปรุงไม่ให้เป็นจุดอ่อนในการชักจูงไปใช้ยาเสพติด นำข้อดีมาป้องกันตนเองจากยาเสพติด ตระหนักว่าตนเองมีข้อดีในการป้องกันการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาเสพติดและข้อด้อยที่เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาเสพติด ตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด เห็นใจและเข้าใจผู้ใช้ยาเสพติด เห็นใจและเข้าใจผู้เลิกใช้ยาเสพติดและเห็นใจเข้าใจผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด ตามแผนการสอนสุขศึกษา คือ “รู้ตน พ้นภัย” “คิดยาพาวุ่นวาย” และแผน “ความผิดพลาดของชีวิต” ประกอบด้วยการสนทนา ถาม ตอบ เกี่ยวกับ สถานการณ์เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดและบุคลิกภาพของคนที่ยเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด และให้ดูวิดีโอเรื่อง “มหันตภัยยาบ้าในสถานศึกษา” ตลอดจนให้กลุ่มศึกษาสถานการณ์จำลองจากเอกสาร ใบงานและถาม ตอบ รวมทั้งการอภิปรายตามประเด็นที่กำหนด ให้นักเรียนดูภาพข่าวการถูกทำร้ายร่างกายจากผู้ที่ใช้ยาเสพติด และให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่เคยพบเห็นเพื่อสะท้อนความคิดให้เห็นถึงผลกระทบของยาเสพติดและให้ศึกษากรณีตัวอย่างเรื่อง “คิดไม่ถึง” เพื่อให้เกิดแนวคิดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสพยาเอง ต่อครอบครัว ต่อชุมชนและประเทศชาติ ให้นักเรียนมีความตระหนักในปัญหาและเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมในการป้องกันปัญหาจากยาเสพติด

X₃ หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษา ครั้งที่ 3 เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเห็นใจผู้ที่ติดยาเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ถูกหลอก ถูกบังคับและมีแนวคิดที่จะช่วยเหลือโดยการให้กำลังใจและให้โอกาสผู้อื่นในการเลิกใช้ยาเสพติดอย่างถาวร และภูมิใจในตนเองที่ไม่ใช้ยาเสพติด ตามแผนการสอนสุขศึกษา คือแผน “คุณค่าในตน” และแผน “สังคมพ้องใจ รับผิดชอบ” ประกอบด้วย การให้เขียนข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองที่อยากเปลี่ยนแปลง สุ่มให้นำเสนอและสรุปถึงความแตกต่างของบุคคลและการนำข้อดีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ปรับปรุงข้อบกพร่องให้ดีขึ้น การเล่าเรื่องความภูมิใจให้ฟังจากเอกสาร สังเกตความสนใจในกลุ่ม ให้นักเรียนแสดงความรู้สึกจากเรื่องที่เล่าและให้มีการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป เพื่อจัดระบบความคิด ความเชื่อและความคิดรวบยอดการสนทนาและแสดงความคิดเห็นเรื่องการระบาดของยาเสพติดการอ่านข่าวเรื่อง

ยาเสพติดให้ฟัง ให้ดูวีดิทัศน์เรื่อง “วัยสร้างโลก” และให้อภิปรายสรุปถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด

X₄ หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษาครั้งที่ 4 เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ที่อาจถูกชักชวนไปใช้ยาเสพติดได้ถูกต้องตามหลักการปฏิเสธ สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ใช้ยาเสพติดได้ ตามแผนการสอนสุขศึกษา คือ “ปฏิเสธไม่เสยสัมพันธ์” “เตือนเพื่อนไว้ให้ห่างไกลยาเสพติด” และแผน “รู้จักแก้ปัญหาพาสใจ” ประกอบด้วยการตั้งคำถามถึงการปฏิเสธที่นักเรียนเคยปฏิบัติและการให้การแนะนำหลักของการปฏิเสธที่ถูกต้อง การให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ ตามสถานการณ์จำลองและให้ฝึกปฏิบัติทักษะการปฏิเสธ ประเมินการฝึกโดยให้กลุ่มช่วยกันและฝึกการเตือนเพื่อนเพื่อหลีกเลี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดและการแก้ปัญหาในสถานการณ์เสี่ยงโดยการเล่าเรื่องจากข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับงานเลี้ยงที่มีการใช้ยาเสพติดร่วมด้วยแล้วถูกตำรวจจับ ให้นักเรียนวิเคราะห์เหตุผล การบรรยายขั้นตอนการตัดสินใจแก้ปัญหา การวิเคราะห์การตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยไม่พึ่งยาเสพติด

X₅ หมายถึง แผนการสอนสุขศึกษาครั้งที่ 5 เพื่อให้นักเรียนเลือกวิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเองได้อย่างเหมาะสม ในสถานการณ์ที่ทำให้ไม่เกิดความพึงพอใจ ซึ่งอาจนำไปสู่การแสดงออกที่ไม่เหมาะสมจนเกิดเป็นปัญหา ตลอดทั้งเลือกวิธีการกับความเครียดเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงโดยเฉพาะต่อการไปใช้ยาเสพติด ให้นักเรียนได้คิดทบทวนและสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้และสามารถแนะนำเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดได้โดยใช้แผนการสอน คือ “อารมณ์ไหนดี” และ “ความเครียดนั้นสำคัญไหน” ประกอบด้วยการอธิบายขั้นตอนการจัดการกับอารมณ์ ชักถามปัญหาที่ทำให้อารมณ์ไม่ดี การให้แสดงสถานการณ์จำลองเพื่อสะท้อนความคิด อภิปราย การประเมินความเครียดของตนเอง อธิบายถึงผลเสียและผลกระทบ สาธิตการคลายเครียดด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติการคลายเครียดด้วยตนเองในทางที่ถูกต้องไม่ไปหันไปพึ่งยาเสพติด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกและกรมอนามัย ตลอดจนเอกสาร ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ทบทวนเครื่องมือจากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการปรับปรุง เครื่องมือจากคู่มือการสอนทักษะชีวิต เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต 2543 : 36 - 161) เพื่อใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีข้อความให้เลือกตอบและเว้นช่องว่างไว้ให้ผู้ตอบเติมข้อความมีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ขณะเรียนหนังสือ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับเฉลี่ยต่อวัน บุคคลแรกที่นักเรียนปรึกษาเมื่อมีปัญหา การใช้สารเสพติดของสมาชิกในบ้านที่อาศัยอยู่ ประสพการณ์การใช้ยาเสพติดโดยให้ตอบครั้งเดียว เฉพาะก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เรื่องยาเสพติด คำถามทั้งหมดเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยจะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 คำตอบ ถ้าตอบถูก ให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน และได้กำหนดระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแบบอิงเกณฑ์ โดยประยุกต์ตามหลักการ Learning for Mastery ของบลูม ดังนี้ (Bloom 1971 : 47 - 62)

80 %	คือ	คะแนน 24 - 30	คะแนน	ระดับสูง
60 - 79 %	คือ	คะแนน 18 - 23	คะแนน	ระดับปานกลาง
< 60 %	คือ	คะแนน 0 - 17	คะแนน	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ลักษณะ คำถามที่สร้างประยุกต์ตามแบบการวัดของลิเคอร์ (Likert's Scale) มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดให้ผู้เลือกตอบได้ 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยประยุกต์จากคู่มือการสอนทักษะชีวิต เพื่อป้องกันยาเสพติด ในสถานศึกษา (กรมสุขภาพจิต 2543 : 35 - 40) โดยให้ผู้เลือกตอบ 1 ตัวเลือก ข้อคำถามมีลักษณะ ทั้งข้อความเชิงบวก (Positive Statement) และข้อความเชิงลบ (Negative Statement) (กองสุขภาพจิต 2543 : 51) จำนวน 20 ข้อ 60 คะแนน

		ข้อความเชิงบวก (Positive Statement)	ข้อความเชิงลบ (Negative Statement)
ถ้าเลือกตอบ			
เห็นด้วย	มีค่าคะแนน	3	1
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนน	2	2
ไม่เห็นด้วย	มีค่าคะแนน	1	3

เกณฑ์การประเมินระดับเจตคติต่อยาเสพติด ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินแบบอิงเกณฑ์โดย
ประยุกต์จาก บลูม (Bloom 1971 : 47 - 62) ดังนี้

คะแนน	48 - 60	คะแนน	ระดับสูง
คะแนน	36 - 47	คะแนน	ระดับปานกลาง
คะแนน	1 - 35	คะแนน	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามทักษะการปฏิบัติการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 คำถามทั้งหมดเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 21 ข้อ คะแนนเต็ม 21 คะแนน โดยจะมี
คำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 คำตอบ ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน และได้กำหนด
ระดับทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดแบบอิงเกณฑ์โดยประยุกต์ตามหลักการ Learning
for Mastery ของบลูม ดังนี้ (Bloom 1971 : 47 - 62)

80 % +	คือ	คะแนน	17-21	คะแนน	ระดับสูง
60 - 79 %	คือ	คะแนน	13 - 16	คะแนน	ระดับปานกลาง
< 60 %	คือ	คะแนน	1 - 12	คะแนน	ระดับต่ำ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้ คือโปรแกรมสุขศึกษาโดยการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้น
ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติที่ดีและมีทักษะที่จำเป็นเพียงพอที่จะช่วยป้องกัน
ไม่ให้ไปใช้ยาเสพติด โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เน้นหาเน้นให้นักเรียนได้
พัฒนาทักษะชีวิตในเชิงป้องกันตนเอง ครอบครัวย เพื่อน บุคคลในสังคมจากปัญหาและการแพร่
ระบาดของยาเสพติดตามแผนการจัดกิจกรรมสุขศึกษา

การสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าตำรา บทความ เอกสารความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ และแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกและกรมอนามัย ทบทวน
เครื่องมือจากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาเครื่องมือจากคู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกัน
ยาเสพติดใสถานศึกษานำมาปรับปรุง โดยกำหนดกรอบแนวคิดวิจัย ในส่วนคุณลักษณะประชากร
ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคือ เพศ อายุ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายได้
ที่ได้รับขณะศึกษา สัมพันธภาพในครอบครัว การใช้ยาเสพติดของสมาชิกในครอบครัวที่พักอาศัย
และประสบการณ์การใช้ยาเสพติด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือด้านความรู้

เกี่ยวกับยาเสพติดในเรื่องความรู้เรื่องยาเสพติด การรับรู้ความรุนแรงและอันตรายของยาเสพติด การคิดวิเคราะห์วิจารณ์และความคิดสร้างสรรค์ถึงปัญหา ด้านเจตคติต่อยาเสพติดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความตระหนักในปัญหา การรู้คุณค่าในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม การเห็นใจผู้อื่น และด้านทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องทักษะการปฏิเสธ การตัดสินใจและแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียดและสร้างคำถามตามรายละเอียดดังกล่าว

1.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ

1.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา รวมทั้งประเมินเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้น นำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพโดยหาความเที่ยง (Reliability) คำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ณัฐพร มีสุขและคณะ 2539 : 109) ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ถ้าคำถามข้อใดมีค่า Corrected Item Total Correlation ต่ำลง จะตัดข้อคำถามนั้นออกและปรับปรุงข้อคำถามใหม่ จากการวิเคราะห์ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.70 และแยกวิเคราะห์รายด้านได้ค่าความเที่ยงดังนี้

1.3.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.72

1.3.2 ด้านเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติด ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70

1.3.3 ด้านทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติดได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70

วิไล กุศลวิสิษฐ์กุล (2534 : 287 - 353) ได้กล่าวไว้ว่า ค่าความเที่ยงที่มีค่าระหว่าง 0.60 – 0.79 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีค่าความเที่ยงที่สามารถนำไปใช้ได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้คือ โปรแกรมสุขศึกษา มีแนวทางในการศึกษาดังนี้

2.1 ศึกษาตำรา คู่มือการสอนทักษะชีวิตตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกและกรมอนามัย วิถีทัศน์ ชุติทรรศการ แผนการสอนทักษะชีวิตในการป้องกันยาเสพติดในนักเรียนซึ่งพัฒนาโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการสอนแบบมีส่วนร่วม การสอนทักษะชีวิต การป้องกันยาเสพติด

2.3 สร้างแผนการสอน โดยกำหนดขอบเขตโครงสร้างของเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบปรับปรุงความถูกต้องของการใช้ภาษา ความชัดเจนของภาษาและตรงตามเนื้อหา

2.4 เสนอโปรแกรมสุขศึกษาที่จะใช้ทดลอง แก่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ให้คำแนะนำปรับปรุงและนำไปใช้

การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่จะลงไปดำเนินการศึกษา คือ โรงเรียน จรัสพิชากร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียน เพื่อขออนุญาตขอความร่วมมือและชี้แจงรายละเอียดวิธีการศึกษาวิจัย

1.2 ติดต่อประสานงานกับครูสอนสุขศึกษา ครูแนะแนวและครูกิจการนักเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเตรียมแผนการสอนและดำเนินการทดลอง

1.3 ดำเนินการทดลองโดยขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนและครูผู้สอนดังรายละเอียดดังนี้

1.3.1 สัปดาห์ที่ 1 เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง

1.3.2 สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการรณรงค์ โดยใช้นิทรรศการและเสียงตามสายในโรงเรียนในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. ทุกวันจันทร์ - ศุกร์

1.3.3 สัปดาห์ที่ 3 ดำเนินการรณรงค์ต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ 2 และดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเองตามแผนการสอนทุกวันๆ ละ 3 ชั่วโมง วันจันทร์ถึงวันศุกร์ตั้งแต่เวลา 13.00-16.00 น.

1.3.4 สัปดาห์ที่ 4 ดำเนินการรณรงค์ต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ 2

1.3.5 สัปดาห์ที่ 5 ดำเนินการเก็บข้อมูลหลังการทดลอง

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 สัปดาห์ที่ 1 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองในกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งให้นักเรียนตอบคำถามด้วยตนเอง

2.2 สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการณรงค์โดยใช้นิทรรศการให้กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการในเรื่องยาเสพติดในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด และเปิดเวทีประชาสัมพันธ์การป้องกันยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนอ่านข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วารสารที่เกี่ยวกับยาเสพติด ออกอากาศทางเสียงตามสายในโรงเรียนในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. ทุกวันจันทร์ – ศุกร์

2.3 สัปดาห์ที่ 3 ดำเนินการณรงค์เรื่องยาเสพติดต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ 2 จัดกิจกรรมและสอนตามแผนการสอนสุขศึกษาแยกตามองค์ประกอบทักษะชีวิตดังนี้

2.3.1 ครั้งที่ 1 เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนหรือวิทยากร โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และตามแผนการสอนสุขศึกษา ดังนี้

2.3.1.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 1 องค์ประกอบความคิดวิเคราะห์
วิจารณ์: เพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์การแพร่ระบาด และบอกวิธีป้องกันการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดได้ ใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “รู้ไว้ ใช้ป้องกัน”

2.3.1.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 2 องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ :
เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันการใช้ยาเสพติด และการแพร่ระบาดของยาเสพติดในครอบครัว โรงเรียน และชุมชนอย่างหลากหลายใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “คิดให้ทัน ป้องกันได้”

2.3.2 ครั้งที่ 2

2.3.2.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 3 องค์ประกอบความตระหนักรู้ในตน:
เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองมีข้อดีในการป้องกันการถูกชักจูงให้ไปใช้ยาเสพติด และข้อด้อยที่เสี่ยงต่อการชักจูงให้ไปใช้ยาเสพติดใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “รู้ตน พ้นภัย”

2.3.2.2 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 4 องค์ประกอบความตระหนักรู้ในตน:
เพื่อให้นักเรียนตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “คิดยาพาวุ่นวาย”

2.3.2.3 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 5 องค์ประกอบความเห็นใจผู้อื่น : เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นใจผู้ใช้ยาเสพติด ผู้เลิกใช้ยาเสพติด และผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา ยาเสพติดใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “ความผิดพลาดของชีวิต”

2.3.3 ครั้งที่ 3

2.3.3.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 6 องค์ประกอบความภูมิใจในตนเอง: เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่า ภูมิใจในตนเองที่ไม่ใช่ยาเสพติดใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “คุณค่าในตน”

2.3.3.2 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 7 องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม : เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทความรับผิดชอบของตนเองในการป้องกันตนเอง กรอบครัว และชุมชน จากยาเสพติดและการแพร่ระบาดของยาเสพติด ใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนเรื่อง “สังคมพนักัย ร่วมใจรับผิดชอบ”

2.3.4 ครั้งที่ 4

2.3.4.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 8 องค์ประกอบการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร : เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติเพื่อนในสถานการณ์ที่อาจถูกชักชวนไปใช้ยาเสพติดได้ถูกต้องตามหลักการปฏิบัติ ใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “ปฏิบัติไม่เสียสัมพันธ”

2.3.4.2 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 9 องค์ประกอบการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร : เพื่อให้นักเรียนสามารถเตือนเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดให้หลีกเลี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “เตือนเพื่อนไว้ให้ห่างไกลยาเสพติด”

2.3.4.3 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 10 องค์ประกอบการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา : เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ใช้ยาเสพติดได้ ใช้เวลา 60 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “รู้จักแก้ปัญหาหาสุขใจ”

2.3.5 ครั้งที่ 5

2.3.5.1 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 11 องค์ประกอบการจัดการกับอารมณ์: เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้วิธีจัดการกับอารมณ์ได้ ใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “อารมณ์ไหนดี”

2.3.5.2 แผนการสอนสุขศึกษาที่ 12 องค์ประกอบการจัดการกับความเครียด : เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกใช้วิธีจัดการกับความเครียดได้ ใช้เวลา 90 นาที ตามแผนการสอนสุขศึกษาเรื่อง “ความเครียดนั้น...สำคัญไฉน”

2.4 สัปดาห์ที่ 4 ดำเนินการรณรงค์เรื่องยาเสพติด ต่อเนื่องจากสัปดาห์ที่ 3

2.5 สัปดาห์ที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มทดลองโดยแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง
2. สร้างคู่มือลงรหัส
3. นำข้อมูลทั้งหมดจากแบบสอบถามมาลงแบบฟอร์มลงรหัส
4. ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for

Windows

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการพรรณนาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชากร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. สถิติวิเคราะห์ (Analytical Statistics) ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ย ด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดและทักษะการปฏิบัติในการป้องกันยาเสพติด ของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชากร อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ก่อนและหลังทดลองในกลุ่มเดียวกันใช้ Paired Sample t-test

สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage) (สาขันธ์ ไกรนรา 2544 : 52)

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) (สุวิมล ทิรภานันท์ 2543 : 179-181)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทนค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทนจำนวนของคะแนนทั้งหมด

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน คะแนนแต่ละข้อ
	$\bar{X}$	แทนค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด
	N	แทนจำนวนของคะแนนทั้งหมด

4. Pair t - test สูตรการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกันใช้สูตรเฟอร์กูสัน (Ferguson 1976 : 74)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	D	แทนผลต่างของคะแนนในแต่ละคู่
	n	แทนจำนวนคู่
	$\sum D$	คะแนนรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่

5. สถิติสำหรับใช้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งหมดโดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Conbach) (ณัฐพร มีสุขและคณะ 2539: 109)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทนค่าความเชื่อมั่น
	k	แทนจำนวนข้อ
	s_i^2	แทนความแปรปรวนของคะแนนข้อสอบแต่ละข้อ
	s_t^2	แทนความแปรปรวนของคะแนนของผู้สอบทั้งหมด